

HASTA ZİYARETİ VE MİSAFİRPERVERLİK

Eûzubillâhimineşşeytânirracîm.

Bismillahirrahmânirrahîm.

*el-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîne
hamden kesîran tayyiben mübareken fîhi alâ
küllî hâlin ve fî külli hîn. Kemâ yenbağî li-
celâli vechihî ve li-azîmi sultânih. Ve's-
salâtu ve's-selâmu alâ seyyidi'l-evvelîne
ve'l-âhirîne Muhammedini'l-Mustafa ve âlihi
ve sahibihî ve men tebiahû bi-ihsânin zevi's-
sıdkı ve'l-vefâ. Emmâ ba'dü fa'lemu
eyyühe'l-ihvân fe-inne efdale'l-hadîsi
kitâbullah ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ
Muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem. Ve
şerre'l-umûri muhdesâtuhâ ve külle
muhdesetün bid'ah ve külle bid'atin dalâleh
ve külle dalâletin ve sahibehâ fi'n-nâr. Ve
bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi
sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kâl:*

*إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمْ عَلَى مَرِيضٍ، فَلْيُصَافِحْهُ وَلْيَضَعْ يَدَهُ
عَلَى جَبْهَتِهِ، وَلْيَسْأَلْهُ: كَيْفَ هُوَ؟ وَلْيُنْسِ لَهُ فِي*

الأَجَلِ، وَيَسْأَلُهُ أَنْ يَدْعُوَ لَهُ، فَإِنَّ دُعَاءَ الْمَرِيضِ كَدُعَاءِ الْمَلَائِكَةِ

*İzâ dahale ehadüküm alâ marîdin felyusâfihhü velyeda' yedehû alâ cebhetihî velyes'elhü; keyfe hüve? Velyünsi lehû fi'l-eceli ve yes'elühû en yed'uve lehû fe-inne duâe'l-marîdi ke-duâi'l-melâiketi.*¹

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allahu Teâlâ hazretlerinin selâmı, rahmeti, bereketi, ihsanı, ikramı dünyada ve âhirette üzerinize olsun. Rabbimiz cennetiyle, cemaliyle cümlemizi müşerref eylesin. Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerinin hadîs-i şerîfleri dinimizin ahkâmının kaynakları olduğu için Peygamber Efendimiz'in hadîs-i şerîflerini okuyoruz. Allahu Teâlâ hazretleri bizi sünnet-i seniyyeyi ihyâ eden ve böylece şehit sevabı kazananlardan eylesin. Bidatlerden, haramlardan, günahlardan uzak eylesin.

¹ Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, XI, 428, r. 8779; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, IX, 103, r. 25191; *Râmûz*, 45, r. 1.

Okuyacağımız hadîs-i şerîfler *Râmûzü'l-ehâdîs* isimli kitabın 45.sayfasının birinci hadisi ve devamı olacaktır.

Hadîs-i şerîflerin okunmasına ve izahına başlamadan önce, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerinin ruh-ı pâkine hediye olsun diye; onun mübarek âlinin, pâk ashabının ruhlarına; cümle sâdât ve meşâyih-i turuk-u aliyyemizin ervâhına; alimlerin, ravilerin, müellif Gümüşhaneli Efendimiz'in, Hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî'nin ruhuna hediye olsun diye; bu beldeleri fetheden fatihlerin, şehitlerin, gazilerin, mücahitlerin ruhlarına; başta Ebû Eyyûb el-Ensarî hazretleri olmak üzere bu beldenin medâr-ı iftihârı sahabe-i kirâmın ve bu beldede medfun olduğu rivayet edilen Yûşa *aleyhisselam* ve sâir enbiyâ ve mürselînin ruhlarına hediye olsun diye; uzaktan ve yakından bu hadîs-i şerîfleri dinlemek üzere şu meclise gelmiş olan siz kardeşlerimizin de âhirete göçmüş olan bütün müslüman ecdâd u ceddâd, akrabâ u taallûkâtı, ahab u yârânı, ihvanı, ehıbba ve yaranı ve evlatları, zürriyetleri iki cihanda saadete ersinler diye;

biz de Rabbimiz'in rızasına uygun ömür sürelim, huzuruna sevdiği ve razı olduğu kullar olarak, yüzü ak, alını açık varalım diye bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerîf ruhlarına hediye edip öyle başlayalım.

Buyurun...

45. sayfanın birinci hadîs-i şerîfinin metnini az önce okumuştuk. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz bu hadîs-i şerîfinde hasta ziyaretinin adabıyla ilgili bize tavsiyelerde bulunuyor. Buyuruyor ki:

a. Hasta Ziyareti Adapları

İzâ dahale ehadüküm alâ marîdin. “Sizden biriniz bir hastanın ziyaretine varıp yanına girdiği zaman...” *Felyusâfihhü.* “Onunla musâfaha etsin, elini tutsun.” İslâmî selamlaşma şekliyle bir musâfaha yapsın. *Velyeda' yedehû alâ cebhetihî.* “Elini alnına koysun.” “Bakalım ateşi var mı? Sıhhati nasıl?” gibilerden... [*Velyes'elhü; keyfe hüve? Velyünsi lehû fi'l-eceli.*] “Onun nasıl olduğunu, halini hatırını sorsun ve ömrünün uzun olmasını Allah'tan dilesin.” “Allah sana

ömür versin. İnşaallah bu hastalıktan kurtulur, nice yıllar yaşarsın.” diye dua eylesin.

Sonra?

Ve yes’elühû en yed’uve lehû.
“Kendisine dua etmesini ondan istesin.”
Ziyaretçi hastadan kendisine dua etmesini istesin.

Neden?

Çünkü hastanın Allah tarafından verilmiş birtakım salahiyetleri vardır. Hastanın mükâfatlarından birisi duası makbuldür. O bakımdan ondan dua istesin.

Fe-inne duâe’l-marîdi. “Çünkü hastanın duası...”
Ke-duâi’l-melâiketi. “Meleklerin duası gibidir.”
Meleklerin duası gibi makbuldür, müstecaptır. O da hasta olduğundan melek gibidir. Allah onun günahlarını siler, affeder. Kendisine *festehnifi’l-amel* denilir, “Haydi! Günahların silindi, defter-i a’mâline yeniden başla.”
diye... Hatta iniltisi tesbih, uykusu ibadet, duası makbuldür. Yapamadığı günlerin sıhhatteyken yaptığı ibadetleri, zikirleri,

namazları, niyazları yapılmış gibi aynen devam eder. Kendisine mükâfatı verilir durur.

Hâsılı insan hasta oluyor, üzülüyor ama bunun karşılığında da maddî ve mânevî çok mükâfatlara eriyor. Onu ziyaret eden de çok kâr ediyor.

Hasta ziyareti müslümanın müslüman kardeş üzerindeki vazifelerinden biridir. Allahu Teâlâ hazretleri bizi birbirimizle kardeş etmiştir. Hudutlar tanımaz, kıtaları geçer; dünyanın neresinde olursa olsun müslüman müslümanın kardeşidir.

Allah razı olsun, Hocaefendimiz Makedonya müftüsü ziyarete gelmiş. Ta Balkanlar'dan gelmiş oluyor. Oradaki bütün kardeşlerimize dua edelim. Dünyanın her yerindeki kardeşlere Allah her türlü hayırları ihsan etsin ve her türlü şerlerden, tehlikelerden korusun.

Müslüman müslümanı sevecek ve bu sevgi göstermelik bir sevgi olmayacak. Allah kalpleri bildiği için hakiki bir sevgi olacak. Zâhirî bir sevgi değil, kalpten bir sevgi olacak. Müslüman müslümanın derdiyle

ilgilenecek. Müslüman müslümana yardım edecek. Müslüman müslümanı yardımsız bırakmayacak. Müslüman müslüman kardeşi açsa doyuracak, çıplaksa giydirecek, açıktaysa barındıracak. Çünkü İslâm kardeşliği insanın kanından, akrabalığından dolayı olan kardeşliğinden bile önde gelir. Hatta Peygamber Efendimiz'in zamanında babası, kardeşi müşrik ise icabında savaşta onlarla karşı karşıya gelmişler ama mü'minlerle kardeş olmuşlardır. O bakımdan bu kardeşliği çok canlı olarak duymamız, yaşamamız ve öyle olmamız lazım!

Burada kat üstüne kat yapıp lüks üstüne lüks hayat yaşayıp keyif sürerken dünyanın birçok yerlerindeki kardeşlerimizin bir lokma yiyecek bile bulamadığını da bilmek lazım! Onlara her türlü yardımı yapmak lazım! Onların ne gibi ihtiyaçları vardır, diye hepimizin düşünmesi lazım! Onların da bizi düşünmesi, bizim de onları düşünmemiz lazım! Çünkü biz Allah'ın birbirleriyle kardeş ettiği kimseleriz.

Bir mü'min bir mü'min kardeşini ziyaret ederse Allah'ın sevgisi kendisine hak olur,

vacib olur; Allah onu sever. Yardım ederse, ihtiyacını karşılar, can-ı gönülden, içten, kalpten nasihat eder, iyiliğini ister, doğru yolu göstermeye çalışırsa Allah sever. Kardeş olurlarsa Allah sever ve mahşer gününde Arş-ı Âlâ'nın gölgesinde nurdan minberlere oturtur, büyük ikramlara erdirir. Kardeşi kardeşten ayırmadığı için kardeşlerden birisi cennetlik olursa ötekisine de cennete sokar. Onun için bu kardeşliği yaşamamız ve yaşatmamız, uygulamamız ve icra etmemiz lazım! Edersek sevap vardır. Hem dünyada hem âhirette kâr vardır.

Bir kardeşimiz hastalanırsa ziyaret etmek vazifedir. Vefat etmişse cenazesine gitmek de vazifedir. Davet etmişse düğününde, bayramında, mesut ve bahtiyar gününde ziyaret etmek de vazifemizdir. Bunları bir vazife olarak unutmayalım.

Hiç hatırımdan çıkmıyor. Bir kardeşimizin babası vefat etmiş. Hocamız *rahmetullahi aleyh* hemen bana, Ankara'ya telefon açtı;

“Git, benim namıma onun evine ziyaret et, başsağlığı dile.” dedi.

Hemen kalktım, gittim, nasıl memnun oldu. Hocamız İstanbul’da, Ankara’ya kolay gelemiyor, ihtiyar ama anında telefon açtı, dedi ki;

“Filancanın -o zaman bakandı- babası vefat etmiş. Duydum. Hemen benim namıma git, ziyaret et.”

O da mütevazı bir insandı. Hocamızın meclisine geldiği zaman kapıda, eşikte diz çöküp otururdu. Tabii öyle sevgiye öyle sevgi; öyle muhabbete öyle muhabbet oluyor.

Maraş’ta hadiseler oldu. Derhal bana telefon açtı;

“Maraş’a git. Oradaki kardeşlerimizi ziyaret et, geçmiş olsun de.” diye... Hemen, anında...

Onun için Müslümanlar bu hususta titiz ve dikkatli olmalı. Haftalık programının bir yerini hasta ziyarete, birkaç saatini de dostları ziyarete ayırmalı; mutlaka gönül yapmaya çalışmalı.

b. Misafir Rızkıyla Gelir, İnsanları Mağfiret Ettirerek Gider

Diğer hadîs-i şerîf;

إِذَا دَخَلَ الضَّيْفُ عَلَى قَوْمٍ دَخَلَ بِرِزْقِهِ، وَإِذَا خَرَجَ
خَرَجَ بِمَغْفِرَةِ ذُنُوبِهِمْ

*İzâ dahale'd-dayfu alâ kavmin dahale bi-rızkıhî ve izâ harace harace bi-mağfireti zünûbihim.*²

Bu hadîs-i şerîf Enes *radıyallahu anh'*ten müjdeli bir hadîs-i şerîf. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz buyuruyor ki:

İzâ dahale'd-dayfu alâ kavmin. “Bir misafir bir grup insanın yanına kalkar gelir, misafir olursa...” *Dahale bi-rızkıhî.* “Rızkıyla beraber gelir, rızkını da yanında getirir.” Yani oradakilerin malını mülkünü yiyecek, sofrasındaki çanağındaki yemeği azaltacak, “Eyvah! Yemek bize yetmeyecekken şimdi bir de bu çıktı geldi.” filan diye telaş edecek bir

² Deylemî, *el-Firdevs*, II, 432, r. 3896; Ali el-Muttakî, *Ken-zu'l-ummâl*, IX, 242, r. 25836; Sehâvî, *Mekâsidü'l-hasene*, I, 85, r. 62; Nebhânî, *Fethu'l-kebîr*, I, 101; *Râmûz*, 45, r. 2.

durum yoktur. Kendi rızkıyla gelir hatta haneye bereket getirir. Hanenin bereketi misafir geldi diye artar. Çünkü oraya bol bol rızkıyla gelir, rızık da fazlalaşır.

Ve izâ harace. “Misafirlik bitip de oradan kalkıp gideceği zaman...” Bu bir kabile olabilir, bir köy olabilir, bir konak olabilir...

Oradan çıkarken de nasıl çıkar gider?

Harace bi-mağfireti zünûbihim. “Misafir edenlerin, ev sahiplerinin günahlarını affettirip, onları mağfiret ettirip öyle gider.” Günahlarını yüklenip götürür, gider. Bunlar günahsız kalır, günahlardan temizlenmiş olur. Yani affettirir. Götürmesi demek kendisinin üzerinde değil yani dışarıya atacak. Götürüyor, kendisinde kaldı diye anlaşılmasın; affettirir.

Türkçe’de misafir etmek diyoruz, Arapça’da biraz farklıdır. *Müsaferat* Arapça’da “sefere çıkmak” demektir. Bu öyle değil! Sefere çıksa da çıkmasa da bir insanın yanına, evine birisi konuk geldi mi... *Dayf*, “konuk” demek.

Dayf kelimesi ne zaman karşıma gelse hemen aklıma hac geliyor. Hac yolunda Arapların yazdığı levhalar karşıma, gözümün önüne geliyor: *Merhaben bi-duyûfi'r-Rahmân*. “Rahman’ın misafirleri, konukları! Hoş geldiniz.” yazıyor. Hacılar Rahman’ın, Rahman olan Allah’ın misafirleri, konukları oldukları için öyle yazmışlar. Hadîs-i şerîflerde öyledir. O da insanın hoşuna gidiyor.

c. Allah Misafiri Sevene Rahmet Eder

Allah misafiri sevene rahmet eder, misafire buğzedene, misafiri istemeyene de lanet eder. Bunu da bilin. Evinizin kapısı açık olsun. Misafirseven, konuksever olun; misafir gelmesini istememe durumuna düşmeyin.

“Gelecek iyi ama evde hazırlığımız yok; yiyeceğimiz, içeceğimiz az.”

Hazırlığın olsa da olmasa da; tuz da olsa, ekmek de olsa, su da olsa, paça da olsa neyse...

Eskiden paça kolay bulunan, ucuz bir şeymiş. Şimdi o da başka türlü, değişti. Eskiden kuru fasulye fukaranın yemeği iken

şimdi herkes alamaz duruma geldi; ayrı. Fakat basit bir şey ikram etseniz dahî olabilir.

d. Mevtâ, Kabre Konulduğu Zaman, Ona Sanki Güneş Batıyormuş Gibi Gösterilir

Üçüncü hadîs-i şerîf:

إِذَا دَخَلَ الْمَيِّتُ الْقَبْرَ، مَثَلَتْ لَهُ الشَّمْسُ عِنْدَ
غُرُوبِهَا، فَيَجْلِسُ يَمْسَحُ عَيْنَيْهِ، وَيَقُولُ: دَعُونِي
أُصَلِّي

*İzâ dahale'l-meyyitü'l-kabre müssilet lehü's-şemsü ında gurûbihâ fe-yeclisü yemsehu ayneyhi ve yekûlü; daûnî usallî.*³

Bu hadîs-i şerîf de vefat eden insanın kabirde nelerle karşılaşacağına dairdir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz diyor ki;

İzâ dahale'l-meyyitü'l-kabre müssilet lehü's-şemsü ında gurûbihâ. “Mevtâ, vefat etmiş olan kimse kabre konulduğu zaman ona

³ İbn Mâce, “Zühd”, 32, r. 4272; İbn Hibbân, *Sahîh*, VII, 385, r. 3116; Deylemî, *el-Firdevs*, I, 318, r. 1258; İbn Ebî Âsım, *es-Sünne*, II, 419, r. 867; *Râmûz*, 45, r. 3

sanki güneş batıyormuş gibi gösterilir. Öyle temsil olunur.” O kabre girdikten sonra bir kalkar, ona güneş batıyormuş, ikindinin vakti geçiyormuş gibi gelir; öyle gösterilir. *Fe-yeclisü yemsehu ayneyhi*. “Gözlerini ovuşturarak...” Bir taraftan “vay uyumuşum kalmışım” filan gibi gözlerini ovuşturarak... *Daûnî usallî*. “‘Bırakın beni, kalkayım, ikindi namazımı kılayım. Bak, güneş nerdeyse batmak üzere.’ filan diye namaz kılma telaşında olur.”

e. Kabirde Sorgu Sual Haktır

Sonra *melekeyn*, iki melek gelir. Münker ve Nekir, heybetli melekler; kendisine sorarlar. Kabirde sorgu sual haktır, *Buhârî-i Şerîf*'te bu hususta hadîs-i şerîfler vardır. Ona dinini, peygamberini, kitabını, kiblesini, imanını sorarlar. Bunlara cevap verenin kabri genişler, cennet bahçelerinden bir bahçe hâline dönüşür. Bunlara cevap veremeyen kabirde azap görmeye başlar ve kabri cehennem çukuru gibi olur. Kabrin hallerinden bir sahnesini bu hadîs-i şerîfte Efendimiz söylemiş oluyor.

Mü'min kabirde azap görebilir mi?

Görür, görebilir. Dünyada yaptığı şeylerden dolayı kabirde azap görebilir.

Mesela kabre konulduğu zaman azap melekleri kafasına bir vuruyorlar ki çok perişan oluyor. Kafası çok acıyor, parça parça oluyor ve kabrin içi ateş doluyor, duman doluyor. Diyor ki;

“Bana niye azap ediyorsunuz? Ben mü'min kuldum, kâfir değildim. Niçin beni böyle azaplandırıyorsunuz?”

“Sen hâl-i hayatında bir mazlumun yanından geçiyordun. Zalimler ona zulmediyorlardı, sen o mazluma yardımcı olmadın. İşte bundan bu ceza!” denilir.

Böyle bir hadîs-i şerîf var. Onun için müslüman nerede mazlum varsa onun yardımına koşacak.

Mesela başka hadîs-i şerîflerden biliyoruz ki birisi kabirde azap görüyor.

Neden?

Nemime yaparmış yani laf taşımış. Onun lafını ona, onun lafını ona taşıyıp, kovuculuk yapıp ara bozmak... “Ahmet sana şöyle dedi,

Mehmet sana böyle dedi.” Laf taşımak muhabbetin bozulmasına, cemiyetin sarsılmasına sebep oluyor; ondan azap görüyor.

Bir tanesi küçük abdestini bozarken sakınmaz, çekinmezmiş, ondan azap görüyor. Yani idrar sıçrantıları vesaireler kabirde azap görmeye sebep olabiliyor diye hadîs-i şerîflerden misalleri biliyoruz.

Allahu Teâlâ hazretleri bizi kabri cennet bahçesi olanlardan eylesin. Kabirde azaba uğrayanlardan etmesin.

Dördüncü hadîs-i şerîf:

f. Allah, Ramazan Ayı Girdiği Zaman Arş'ı Yüklenen Meleklerle Ümmeti Muhammed'e Dua Etmelerini Emreder

إِذَا دَخَلَ شَهْرُ رَمَضَانَ، أَمَرَ اللَّهُ حَمَلَةَ الْعَرْشِ أَنْ
يَكْفُوا عَنِ التَّسْبِيحِ، وَيَسْتَغْفِرُوا لِأُمَّةِ مُحَمَّدٍ
وَالْمُؤْمِنِينَ

İzâ dahale şehru Ramazâne emerallâhu hamelete'l-Arşi en yeküffû ani't-tesbîhi ve

*yestağfirû li-ümmeti Muhammedin ve'l-mü'minîne.*⁴

Bu hadîs-i şerîf, Hz. Ali *radiyallahu anh ve kerremallâhu veche* Efendimiz hazretlerinden, Ramazanla ilgili.

Şu anda hangi aydayız?

Kasım'dan bize ne! Biz dinî aylar olunca [bakıyoruz.] Aralığın 25'inde Receb ayı başlayacak. Receb, Şaban ondan sonra Ramazan gelecek. Demek ki Aralık 25, Ocak 25, Şubat'ın 22- 23'ünde Ramazan olacak. Yani *elhamdülillah*, üç aylara yaklaşıyoruz.

Peygamber Efendimiz bu hadîs-i şerîflerinde buyuruyor ki;

İzâ dahale şehru Ramazâne. "Ramazan ayı geldi mi, girdi mi..." *Emerallâhu hamelete'l-Arşı.* Arş'ı yüklenen meleklerle *hamele-i Arş* denilir. "Arş-ı Rahmân'ı yüklenen meleklerle Allah emreder."

Nasıl emreder?

⁴ Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, VIII, 479, r. 23716; *Râmûz*, 45, r. 4.

En yeküffû ani't-tesbîhi. “Cenâb-ı Mevlâ’ya tesbih eylemeyi bırakmalarını...” Ve *yestağfirû li-Ümmet-i Muhammedin ve'l-mü'minîne.* “Ümmet-i Muhammed’e ve mü’minlere tevbe ve istiğfar etmelerini emreder.” Bana tesbihi bırakın, Ümmet-i Muhammed’e dua etmeye başlayın, diye...

Allahu Teâlâ hazretlerinin Arş’ı çok muazzam bir varlıktır. Allah’ın muazzam yaratıklarından biridir. Âyete’l-kürsî’de biliyoruz ki;

وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ

*Vesia kürsiyyühü’s-semâvâti ve’l-arda.*⁵ “Allahu Teâlâ hazretlerinin kürsüsü semaları ve arzı ihâta etmiş, kuşatmıştır.”

İhtiva eder, içine alır ama bu kürsî de Arş-ı Rahmân’ın yanında bir küçük zerre, deryada bir damla gibi kalır. Arş-ı Rahmân o kadar azametlidir. Ve bu Arş-ı Rahmân’ı *hamele-i Arş* denilen muazzam melekler taşırlar, tutarlar. O melekler Allahu Teâlâ hazretlerine zikr u tesbih eylerler. Ramazan

⁵ 2/Bakara, 255.

geldi mi Allah, "Siz Ümmet-i Muhammed'e, mü'minlere istiğfar eylemeye başlayın." diye vazifelerini değiştirtiyor. Onlar o duaya başlarlar. Ramazan mübarek bir ay olduğu için, Ümmet-i Muhammed'in ayı olduğu için, Ümmet-i Muhammed'in hayırlara ermesi, dünya ve âhiret hayırlarını kazanması zamanı olduğu için...

Allah cümlemizi sıhhat ve âfiyetle nice Ramazanlara eriştiresin. O feyizlerden, bereketlerden, nimetlerden, ihsanlardan, ikramlardan hissemend ü hissedâr olmayı nasip eylesin.

g. Misafirlikte Misafirlerin Emiri, Evin Sahibi Olan Kimsedir

Beşinci hadîs-i şerîf:

إِذَا دَخَلَ قَوْمٌ مَنْزِلَ رَجُلٍ، كَانَ رَبُّ الْمَنْزِلِ أَمِيرَهُمْ
حَتَّى يَخْرُجُوا مِنْ مَنْزِلِهِ، وَطَاعَتُهُ عَلَيْهِمْ وَاجِبَةٌ

*İzâ dahale kavmün menzile raculin kâne rabbü'l-menzili emîrehum hattâ yahrucû min menzilihî ve tâatuhû aleyhim vâcibetün.*⁶

⁶ Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, IX, 37, r. 24817; *Râmûz*,

Ebû Hureyre *radıyallahu anh'*ten rivayet edilmiş, yine biraz misafirperverlik ve misafirlikle ilgili bir hadîs-i şerîf. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

İzâ dahale kavmün menzile raculin. “Bir grup insan bir arkadaşlarının, bir adamın evine konuk geldikleri, misafir oldukları zaman...” Kalabalık geldiler; üç, beş, yedi, on beş, otuz kişi... Geldikleri zaman...

Kâne rabbü'l-menzili emîrehum. Hepsinin başkanı kim olur? Evin sahibi olur. “Evin sahibi hepsinin emiri, komutanı, başkanı olur.” Yani söz, ferman, buyruk ev sahibinindir. *Hattâ yahrucû min menzilihî.* “Topluluk o adamın evinden çıkıncaya kadar durum böyledir.” *Ve tâatuhû aleyhim vâcibetün.* “Ve misafirlerin, ev sahibinin emrine uymaları vaciptir.” Boyunlarının borcudur, sözünü dinlemesi lazımdır.

“Şurada otur.”

“Başüstüne.”

“Şöyle yap.”

“Başüstüne.”

“Ye bakalım.”

“Başüstüne.”

Ona itaat etmeleri gerekiyor. Bu da İslâmî güzel bir adaptır.

Sâir zaman emir kimdir?

Sâir zaman mü’minlerin emiri İslâm’ı, Kur’an’ı, dini en iyi bilendir. Emir odur. Söz, buyruk onun üzerindedir.

Bir grup insan seyahate çıksalar, bu seyahatte emir kimdir?

Kur’ân-ı Kerîm’i en iyi bilen, en aşina olan, en alim olandır.

Yani İslâm’a göre söz kimde olacak?

Söz din aliminde olacak.

Neden?

Allah’a itaatin yolunu en güzel o gösterir de onun için. Söz, din aliminden çıkar da dinde alim olmayan kimselere düşerse o zaman işler karışır. O zaman Allah’ın emrine uygun olmayan buyruklar ortaya çıkar. Yalan yanlış, eksik kusurlu, günahlı haramlı işler

yapılır. Halbuki onların yapılmaması ve Allah'ın emrine uygun yaşanılması lazımdı. Bunun sağlanması için alimin emir olması ve alime itaat edilmesi lazım.

el-Ulemâu veresetü'l-enbiyâ.

Peygamber Efendimiz olduğu zaman alime, Peygamber Efendimiz'e nasıl itaat ediliyordu. Alimler de peygamberlerin varisleri olduğundan alimlere itaat edilmesi lazım. Hatta eskiden hükümdarların alimlere gelip el öpüp ona [hürmet ettiği] gibi... Fatih Sultan Mehmed'in Akşemseddin'in elini öpüp huzurunda el pençe durduğu gibi...

Fatih onun ziyaretine gitmiş. Akşemseddin yerinde yatıyormuş. Mahsustan gururu kırılınsın, böbürlenmesin diye kalkmamış.

Öyle olduğu zamanlar Allah'ın emri tutulduğundan İslâm ileri gitmiştir. Allah'ın emri tutulmadığı zaman da işler karmakarış olmuştur. İçkiler içilmiş, günahlar işlenmiş, çalgılar çalınmıştır; insanlar İslâm'ı bilmeden yetişmişler ve günahlara dalmışlardır; günahlara daldığı zaman da Allah'ın azabı

başlarına gelmiştir. Allah bir kavmin helakini istediği zaman içinde günah artar. Günah artınca da ceza ve bela yağar. Bunun için çare Allah'ın emrine sarılmak, Kur'an'ın yoluna girmek ve Allah'ın sevdiği kul olmaya gayret etmektir.

Altıncı hadîs-i şerîf:

إِذَا دَخَلَ عَلَيْكُمُ السَّائِلُ بِغَيْرِ إِذْنٍ فَلَا تُطْعِمُوهُ

*İzâ dahale aleykümü's-sâilü bi-gayri iznin felâ tut'ımûhu.*⁷

Ümmü'l-mü'minîn Âişe validemiz radiyallahu teâlâ anhâ'dan Peygamber Efendimiz'in şöyle buyurduğu rivayet olunmuş;

“Sizin evinize bir dilenci sizin izniniz olmadan girerse ona yemek ikram etmeyin.”

Ne yapacak?

Kapıda, “Müsaade var mı, ben de girebilir miyim?” diyecek, izin isteyecek. Çünkü hanenin bir kapasitesi ve mahremiyeti

⁷ Deylemî, *el-Firdevs*, I, 318, r. 1259; Ali el-Muttakî, *Ken-zu'l-ummâl*, VI, 400, r. 16252; Nebhânî, *Fethu'l-kebîr*, I, 102; *Râmûz*, 45, r. 6.

vardır. Ev sahibinin kendine göre düşündüğü, hesap ettiği birtakım şeyler vardır. Beklediği başka misafir, söz verdiği kimseler olabilir. “Pattadak” herkes girer oturursa, asıl öteki insanlar açıkta kalabilir. Daha başka bilmediğimiz çeşitli şeyler olabilir. İzin alacak, izin almadan olmaz. Kapıyı çalacak, izin alacak; davete, sofraya öyle gelecek, oturacak.

h. Duanızda Azimli Olun

Yedinci hadîs-i şerîf:

إِذَا دَعَا أَحَدُكُمْ فَلْيُعْزِمِ الْمَسْأَلَةَ فِي الدُّعَاءِ، وَلَا
يَقُلْ: اللَّهُمَّ إِن شِئْتَ فَأَعْطِنِي، فَإِنَّ اللَّهَ لَا مُسْتَكْرَهَ
لَهُ

*İzâ deâ ehadüküm felya'zimi'l-mes'elete fi'd-duâi ve lâ yekuli, Allahümme in şî'te fe-e'tinî fe innallâhe lâ müstekrihe lehû.*⁸

⁸ Buhârî, “Daavât”, 21, r. 6338; Müslim, “Zikr ve'd-duâ”, r. 7; Ahmed b. Hanbel, III, 101, r. 11980; İbn Ebî Şeybe, *Mu-sannef*, VI, 21, r. 29162; Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, IX, 218, r. 10345; Taberânî, *Müsnedü'ş-şâmiyyîn*, III, 301, r. 2327; Dey-lemî, *el-Firdevs*, I, 316, r. 1245; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, II, 72, r. 3179; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred*, I, 159, r.

Buhârî’de, Müslim’de, Neseî’de ve birçok sahih kitaplarda mevcut bir hadîs-i şerîftir. Enes *radiyallahu anh*’ten rivayet olunmuştur. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* buyuruyor ki;

İzâ deâ ehadüküm. “Sizden biriniz dua ettiği zaman...” El açıp Allah’tan bir şeyler istiyoruz, dua ediyoruz; buna dua etmek diyoruz... *Felya’zimi’l-mes’ele*. “İsteğinde azimli olsun.”

“Ver yâ Rabbi! Lütfen yâ Rabbi! İhsan et, ver yâ Rabbi!” diye duasını candan ve kuvvetli istekli olarak, şevkli olarak “ille istiyorum” gibi bir duyguyla, azimli olarak yapsın.

Ve lâ yekuli, Allahümme in şî’te fe-e’tinî. “‘Yâ Rabbi! İstersen bana şunu ver, istemezsen verme.’ tarzında söyleyerek istemesin.”

İn şî’te, “dilersen” tarzında değil, “Şunu istiyorum yâ Rabbi!” diye azimli söylesin. Çünkü Allahu Teâlâ hazretlerini zaten hiçbir

608; Buhârî, *el-Edebü’l-müfred*, I, 171, r. 659; *Râmûz*, 45, r. 7.

şey zorlayamaz. İstemediği bir şeyi kimse ona yaptıramaz. Zaten isterse yapacak.

İstemezse istemeye istemeye Allah'a bir şey yaptırmak mümkün mü?

Mümkün değil! Zaten isterse yapacaktır. Ama sen iyi bir şeyi duanda ısrarla isteyeceksin. “Yâ Rabbi! Âfiyet ver, sıhhat ver.”

“İnşaallah şöyle olsun.”

Olmaz! İnşaallah'sız, şartsız isteyeceksin. Zaten dilerse yapacak, dilemezse yapmayacak. Duanın adabından birisi; duanın icabet olunacağına kâni olarak, mûkinîn ve azimli olarak dua yapmaktır. Peygamber Efendimiz bazen dua ederken ellerini havaya o kadar kaldırırmış ki ridası mübarek omzundan sıyrılıp düşermiş. Koltuk altları görünecek kadar kaldırırmış elini.

“Yâ Rabbi! Zafer ver. Yâ Rabbi! Kâfire fırsat verme.” diye candan dua edecek. İşi ısrarla takip edecek.

Dua Allah'ın bize bir lütfudur. İsteseydi bize duayı yasak ederdi, “Benden bir şey istemeyin.” derdi.

Cehennem ehline ne diyor?

رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنْ عُدْنَا فَإِنَّا ظَالِمُونَ قَالَ

اخْسَوْا فِيهَا وَلَا تُكَلِّمُونِ

*Rabbenâ ahrıcnâ minhâ fe-in udnâ fe-
innâ zâlimûne. Kâle'hseû fîhâ velâ
tükellimûni.*⁹

Cehennemden diyorlar ki; “Yâ Rabbi! Bizi buradan çıkar. Biz tekrar günah işlersek o zaman zalimler demek oluruz, tamam. Çıkart bizi buradan.”

Kâle'hseû fîhâ velâ түkellimûni.
“Kapayın çenenizi, konuşmayın benimle!”
Bak, Allah orada konuşurtmuyor,
cehennemde dua ettirtmiyor.

Neden?

Cezayı hak etmişler, iş bitmiş.
Cehennemde; “Allahümme! Yâ Rabbi! İşte

⁹ 23/Mü'minûn, 107.

azabı kaldır, bizi affet, çıkart.” bilmem ne...
“Susun!” diye orada azarlıyor.

Ama dünyada öyle değil. Dünyada müsaade etmiş hatta emretmiş.

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ

Ve kâle rabbükümüd'ûnî estecib leküm.¹⁰ “Dua edin.” diye emretmiş, emri var.

Peygamber Efendimiz hadîs-i şerîfnde buyuruyor ki;

ed-Duâu hüve'l-ibâdeti. “Dua ibadetin ta kendisidir.”

Dua, muazzam bir ibadettir. Çünkü Allah emretmiş, ondan dua ediyoruz.

Yoksa edebilir miydik?

Ağzımızı açamazdık. Peygamber Efendimiz mescide geldiği zaman sahabe-i kirâm hürmetinden yüzünü kaldırıp Peygamber Efendimiz'in cemaline bakamazdı.

¹⁰ 40/Mü'min, 60.

Allah bize müsaade etmeseydi biz ağzımızı açıp da ondan bir şey isteyebilir miydik?

Ödümüz patlardı. Ama “dua edin” diye emretmiş. Hatta Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* buyuruyor ki;

“Ayakkabınızın sıırımı, bağcığı bile kopsa Allah’tan isteyin.”

Yani küçük bir şey diye çekinmeyin. Bunun faydası var. Dua ibadet olduğundan sevabı var. Ya bu dünyada verecek ya âhirette verecek. Ya istediğınızı verecek ya istediğinizden daha âlâsını verecek. Onun için dua edeceğiz, duaya devam edeceğiz.

Kimlere dua edelim?

Kendinize dua edebilirsiniz; dünyanıza, âhiretinize dua edebilirsiniz. Ana babanıza dua çok önemlidir. Anne babasına duayı terk eden kimseyi Allah sevmez. Annenize babanıza duayı unutmayacaksınız. Hocaları insanın annesinden babasından kendisine daha yakındır. Şeyhi, mürşidi, hocası daha yakındır. Onlara dua edeceksiniz. Arkadaşlarınıza dua edeceksiniz. Çünkü siz

bir arkadaşınıza dua ettiğiniz zaman başucunuzda bir melek; “*Amin! Veleke misluhû.*” diye o da duaya katılır. “Amin! O kardeşine istediğini Allah kabul etsin, sana da ona verdiğinin mislini versin.” diye melek de sana dua eder. Onun için duayı herkese yapmaya çalışacaksınız.

En faziletli dua:

Allahümme'rham Ümmete Muhammedin rahmeten âmmeh. “Yâ Rabbi! Ümmet-i Muhammed'in hepsine umûmî olarak rahmetinle tecelli eyle, rahmetini ihsan eyle.” diye dua etmektir. Hepsinin iyiliğini istiyoruz. Ne Seylan'daki müslüman kardeşlerimizin Tamil gerillaları tarafından öldürülmesine razıyız, ne Ermenistan'daki kardeşlerimizin Ermeniler tarafından öldürülmesine razıyız, ne şuradaki buradaki kardeşlerimizin bir zulme uğramasına razıyız. Hepsinin rahmete ermesini, mesut olmasını, hayra nâil olmasını, iki cihanda aziz ve bahtiyar olmasını istiyoruz.

Sekizinci hadîs-i şerîf:

إِذَا دَعَا أَحَدُكُمْ فَلْيُؤْمِنْ عَلَى دُعَاءِ نَفْسِهِ

*İzâ deâ ehadüküm felyüemmin alâ duâi nefsihî.*¹¹

Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'ten*,
Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*
Efendimiz hazretleri diyor ki;

“Sizden biriniz dua ettiği zaman kendisinin duasına kendisi de ‘amin’ desin.”

Bizim bu zamanımızda İslâm unutulduğu için pek çok kimse bu işi anlamıyor. Sabahleyin *Evrâd-ı Şerîfe*'yi okuyoruz, dua var, duanın sonunda “amin” var. Garipsiyorlar. Bir yere girdiğin zaman “*es-selâmu aleyküm*” diyorsun anlıyorlar, kalkıp giderken “*es-selâmu aleyküm*” deyince anlamıyorlar, “Allah Allah” diyorlar. Gelirken dua edilir, giderken selam verilmez sanıyorlar. Bilmiyorlar.

Halbuki insanın kendi duasına “amin” demek Fâtiha'da bile var. *Vele'd-dâllîn* diyoruz, amin diyoruz. Orada bile var. Demek

¹¹ İbn Adî, *el-Kâmil*, V, 173; Nebhânî, *Fethu'l-kebîr*, I, 102; *Râmûz*, 45, r. 8

ki insan duayı yaptığı zaman kendi kendisinin duasına bile “amin” diyecek.

Amin ne demek?

“Yâ Rabbi! Öyle olsun. Sen onu öylece kabul et. Bu duaya ben de katılıyorum.” demek.

Peki birisi dua etti, ötekisi “amin” dedi, ne olur?

Dua edene de “amin” diyene de sevap yazılır.

Dua edenin niyeti başkaydı, “amin” diyen onu başka anladı, kimin niyeti esastır?

“Amin” diyenin niyeti esastır. Yani bir insan aldatmacaya getirip de “amin” diyenin aleyhinde bir şeye “amin” dedirtse bile “amin” diyenin niyeti esastır. “Amin” demenin de ehemmiyetini böylece bu hadîs-i şerîfte görmüş oluyoruz.

i. Müslümanın Kardeşine Gıyabında Dua Etmesi

Dokuzuncu ve sonuncu hadîs-i şerîf:

إِذَا دَعَا الرَّجُلُ لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ، قَالَتْ
الْمَلَائِكَةُ: وَلَكَ بِمِثْلِ

*İzâ dea'r-racülü li-ehîhi bi-zahri'l-gaybi
kâleti'l-melâiketü ve leke bi-mislin.*¹²

“İnsan mü'min kardeşine onun olmadığı yerde -*bi-zahri'l-gaybi*, gıyabında demek-arkasından dua ederse melek ona “amin” ve “Ona istediğin şeyin bir mislini Allah sana versin.” der.”

İnsanın bir insanın yüzüne karşı dua etmesi olur, iltifattır, yapılır. Ama asıl samimi dua o yokken, onun arkasından yapılan duadır. Hakikaten seviyorsan... Gösteriş, riya, herhangi bir başka ihtimal yok; onu duadan unutmuyorsun, onun arkasından ona dua ediyorsun.

¹² Müslim, “Zikr ve'd-duâ”, r. 86-87; Ebû Dâvud, “Salât”, 364, r. 1534; Ahmed b. Hanbel, VI, 452, r. 27558; İbn Hibbân, *Sahîh*, III, 268, r. 989; Bezzâr, *Müsned*, XIII, 61, r. 6390; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, III, 493, r. 6431; Taberânî, *ed-Duâ*, I, 395, r. 1328; *Râmûz*, 45, r. 9.

“Yâ Rabbi! Şu kardeşimin işini rast getir. İmtihanda muvaffak eyle. Hastalığına şifa ver. Mesut, bahtiyar eyle.”

Sevdiğinden gıyabında yapıyorsun. Yüzüne karşı olsa insan belki başka hesaplar vardır diyebilir, arkasından yapıyorsun. Tabii o dua kıymetli... Demek ki bir müslümanın öteki müslümana onun arkasından onun hayrını istemesinin güzel bir şey olması dolayısıyla, kıymetli olduğundan ve Allah *celle celâlüh* buna teşvik ettiğinden, bu âdet yerleşsin diye meleklerin ona dua etmesini emretmiş oluyor. Melekler de ona dua ediyorlar.

O halde bizler de el açtığımız zaman sadece kendimiz için dua etmeyelim.

Ne yapalım?

Başka kardeşlerimize de dua edelim. Ümmet-i Muhammed'e de umûmî olarak dua edelim ki Allahu Teâlâ hazretleri şerleri defeyesin, hayırları fetheylesin, iki cihanda Ümmet-i Muhammed'i aziz eylesin.

SORULAR-CEVAPLAR

Soru: Sabah [ezanını] duyduğum halde uyanamıyorum, bana dua eder misiniz?

Cevap: Akşamleyin abdestli yatacak, dualar ederek yatacak. Abdestli yatanın, dua ederek yatanın sabah namazına kalkması kolay olur. Abdest alıp yatacak, tembellik etmeyecek. Ve şu duayı ezberleyin:

Allâhümme eykıznî fî ehabbi's-sâati ileyke ve's-ta'milnî bi-ehabbi'l-a'mâli yedeyke.

“Yâ Rabbi! Senin en sevdiğin saatlerde beni uyandır. Senin en çok sevdiğin a'mâl-i sâlihayı, ibadeti yapmayı bana nasip eyle.” demek.

Abdestli yatarsınız, akşam çok yemek yemezsiniz, akşam yemeğini geç yemezsiniz, erken yersiniz, akşam vaktinde yersiniz, erkence yatarsınız. Televizyon seyretmezsiniz, günahlı işlerle uzun meclislerde oturmazsınız. Akşam günah işlemezsensiniz sabah namaza kalkarsınız. Akşam mecliste gıybet edip dedikodu ederseniz, televizyon seyredip şarkıcı türkücü

dinlerseniz, müstehcen sahneleri görürseniz sabahleyin ezanı duyduğunuz halde kalkamazsınız. Günahtan korunacaksınız, şeytana yol olmayacak, abdestli yatacaksınız, şeytan yanınıza sokulmayacak ki kalkabilesiniz.

Soru: Bosna-Hersek'in son durumundan bize bahseder misiniz? Bize tavsiyeleriniz varmı?

Cevap: Muhterem kardeşlerim!

Bosna-Hersek'te ve dünyanın her yerinde müslüman kardeşlerimiz tedbirsizdir, hazırlıksızdır, dikkatsizdir, muhabbetsizdir. Allah'ın emirlerini tutmamışlardır, Allah'ın dinine göre yaşamamışlardır. Hazırlıklarını yapmamışlardır, gafil yakalanmışlardır. Âyetleri dinlememişlerdir. Tabii çok sıkıntılar var. Dünyanın her yerinde... Seylan'da olsun, Hindistan'da olsun... Tacikistan'da var, şimdi "Yine laik bir darbe yapıldı." diyor, müslümanların başına tekrar ötekiler gelmiş olduğu anlaşılıyor. İşte Ermenistan'da, Sırbistan'da neler olduğunu görüyorsunuz.

Müslümanlar birbirlerine muhabbetli olacak. Müslümanlar dinine bağlı olacak. Müslümanlar uyanık olacak. Müslümanlar tedbirli olacak. Müslümanlar planlı programlı olacak. Müslümanlar çok çalışacak. Ondan sonra da her türlü tedbiri alıp Allah'tan yardım bekleyecekler.

Bosna-Hersek'te müslümanlar öbek öbek şehirlerde, bölgelerde dağınıktır bir cephe yoktur. Her yerde Sırp askerleri vardır, tankları vardır, tepeden silahları vardır. Onlar da öyle tedbirsiz oldukları için, bir cephe olmadığı için, birleşmedikleri için orada evlerini barklarını kaybetmişlerdir, köylerinden çıkartılmışlardır. 150 bin kişi kesilmiştir. Ve şu anda da tabii zor bir durumdadılar...

Soru: Namaz kılarken daha samimi ve ihlâslı olabilmek için gözlerimizi kapayabilir miyiz?

Cevap: Hayır, göz kapatmak mekruhtur. Göz kapatılmaz. Gözü secde mahallinde olacak, açık olacak. Akıyla Kâbe'ye karşı durduğunu düşünecek. Allah'ın huzurunda

olduğunu düşünecek, O'nun için el pençe divan durduğunu düşünecek.

Soru: İşyerlerimizde bazı gazeteler alınmakta. Bu gazeteler kupon karşılığı kura ile hediyeler vermekteler. Bu hediyeleri almak câiz mi? Gazeteler atılmakta olup bunların kuponlarını kesmek câiz mi?

Cevap: Onlar okuyucularına bu hediyeleri vermeyi kendileri kendi rızalarıyla ilan ediyorlar. Gerçi o gazetelerin hangisi? Müslümanı da var, Kur'ân-ı Kerîm veriyor, ansiklopedi veriyor vesaire... O zaman câiz olur. Bir de yere atılıyor, kullanılmıyor. Kullanılmayanı kesmek herhalde olabilir.

Soru: Geçen sohbetinizde sakal tıraş etmek meselesini bahis konusu ettiniz. "Sakal olduğu zaman tebliğe mâni oluyor." diyenler var. Onun için, "Böyle şey olur mu olmaz mı?" diye sorduğumuzda "Hayır, sakalı kazımak haramdır. Binânenaleyh, sakallı olmak lazım." dediniz. Cübbeli ve sarıklı dolaşmak hakkında ne dersiniz?

Cevap: Sarık hakkında, sarıkla kılınan namazın daha sevaplı olduğuna dair hadîs-i

ŧerîfler vardır. Onun için, imamlar önde sarıklı namaz kılıyorlar, cübbeli kılıyorlar. Yapabilerseniz yaparsınız. Yapamazsanız yapamıyorsunuz demek ki...

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŧAN
12 Safer 1418 / 18.06.1997

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

